

ТРАНСКОРДОННІ КЛАСТЕРИ – СУТНІСТЬ, ТИПИ І ЦІЛІ СТВОРЕННЯ

Впродовж останніх десятиліть спостерігається значне розширення процесів глобалізації – процесів всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції. Досить яскраво це виражається саме в економічній сфері. Перспектива формування цілісного, неподільного світу в процесі глобальної економічної інтеграції зумовлена природною ходою суспільної еволюції. Метою глобалізації можна назвати зникнення будь-яких підстав для міжнародного суперництва, ворожнечі і конфліктів, виключення можливості зіткнення між державами у вигляді руйнівних війн.

За таких умов зростає роль транскордонного співробітництва у житті регіонів і громад, відкриваються нові можливості для активізації господарської діяльності на територіях та підвищення їх конкурентоспроможності. Сутність транскордонного співробітництва полягає у здійсненні спільних дій, спрямованих на встановлення та поглиблення економічних, екологічних, культурних, соціальних, науково-технічних та інших відносин між територіальними громадами, місцевими органами влади та відповідними органами влади інших держав.

Транскордонне співробітництво здійснюється на суміжних територіях принаймні двох сусідніх держав, а територія, що охоплює прикордонні адміністративно-територіальні одиниці цих держав називається “транскордонний регіон”.

Загальну координацію транскордонного співробітництва та контроль за додержанням законодавства з питань транскордонного співробітництва здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, за участю Міністерства закордонних справ України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування, відповідно до повноважень, визначених законодавством та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [1].

Транскордонний кластер розглядається як форма інтеграції незалежних компаній та асоційованих інституцій, що географічно зосереджені у транскордонному регіоні, спеціалізуються у різних галузях, пов'язані спільними технологіями та навиками і взаємодоповнюють одна одну, яка базується на наявності погодженої стратегії розвитку учасників кластера, спрямованої на реалізацію інтересів кожного з них і території локалізації кластера [2].

Існує сім основних типів побудови транскордонних кластерів: географічний, горизонтальний, латеральний, вертикальний, технологічний, фокусний, якісний.

Існують також дві моделі формування транскордонних кластерів: монополярний/асиметричний транскордонний кластер та біполярний /поліполярний транскордонний кластер.

З метою більш чіткої ідентифікації транскордонних кластерів у транскордонному просторі України розроблена класифікація транскордонних кластерів за декількома ознаками: за ознакою стійкості конкурентних позицій, за територіальним розподілом праці, за результатами діяльності, за організаційною оформленістю, за галузевим оточенням, за характером зв'язків, за стадіями життєвого циклу кластеру.

Типи транскордонних кластерів наведено на рис. 1.

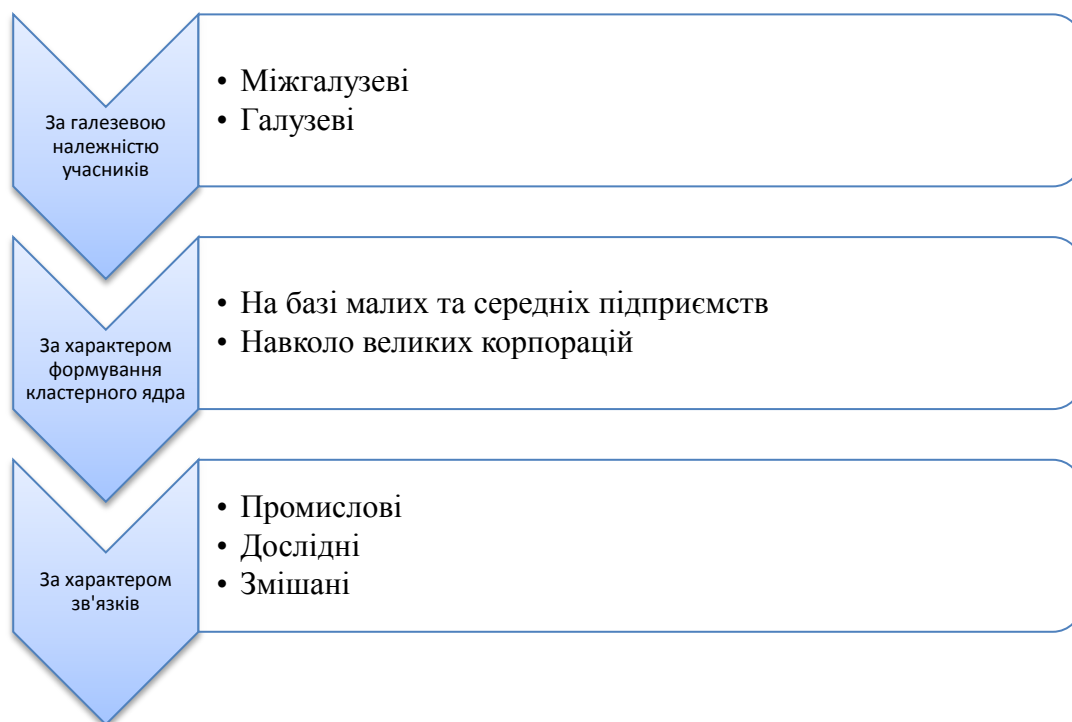

Рис. 1. Типи транскордонних кластерів

На Західній Україні прикладом транскордонного кластеру може бути транскордонний кластер підрядчиків “Карпати”, який розташований та діє з 2004 р. в Ужгородському та Берегівському районах Закарпатської області України та на сусідніх прикордонних територіях Угорщини і Словаччини. Діяльність цього транскордонного кластеру спрямована на розвиток підприємництва Трикордоння, заплановане фінансування з джерел ЄС, відповідних національних, регіональних та місцевих бюджетів. Метою кластеру підрядчиків “Карпати” є сприяння у:

- появи у регіоні фірм, які вже є або можуть стати підрядчиками для великих міжнародних підприємств;
- підключенні регіону Трикордоння та Земплінського Єврорегіону Словаччини та Угорщини до економічного життя своїх метрополій;
- створенні мережі співпрацюючих підприємств та збільшення ефективності їх співпраці;
- розбудові зв'язків із новими підрядчиками та залученню їх до кластеру;
- залученню іноземних інвестицій у Земплінський Єврорегіон та Трикордоння.

Координатором кластеру підрядчиків “Карпати” в Україні є Закарпатський центр розвитку підприємництва в м.Ужгород [3].

В сучасних умовах підвищення актуальності розвитку транскордонного співробітництва України та сусідніх держав кластерні моделі можуть стати одним із ефективних засобів формування національних конкурентних переваг вітчизняного підприємництва. Їх створення сприятиме підвищенню ефективності виробництва, впровадженню новітніх технологій та на цій основі – забезпечення сталого розвитку всієї економіки країни на шляху її входження у світовий господарський простір.

1. Закон України “Про транскордонне співробітництво” від 24.06.2004 № 1861-IV. 2. Н. Добрева - “Основні напрями розвитку транскордонних кластерів в Україні” УДК 339.92:332.1(477) Збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 34 “Ефективність державного управління”. 3. Carpathian Incarrier Network. Founder Document // Deed of Foundation — The Carpathian Incarrier Network [Electronic resource] / Carpathian Borderregion Economic Development Association — Zemplen Euroregion (Satoraljaújhelu, 19th November 2004). — 5 s. — Access mode : http://www.zrva.hu/klaszter_ua.html.